

Akademický rok 2021/2022

Diplomová práce – posudek oponentky

Jméno a příjmení studentky:

BcA. Tereza Vinklárková

Název práce:

Kouzlo nevyřčeného slibu

Slovní hodnocení:

Všichni ten pocit dobře známe – nejistota, váhání, rychlé bušení srdce, studený pot na rukách, nepříjemné šimrání v žaludku. Máme tušení, že něco není v pořádku, nedokážeme ale říct co, natož to nějak rozumově odůvodnit. V angličtině se pro tento bezprostřední pocit používá termín „*gut feeling*“ [cítit to ve střevech]. V češtině se mu asi nejvíc blíží výraz „cítím to v kostech.“

Diplomová práce Terezy Vinklárkové je unikátní studií tohoto pocitu usazujícího se ve střevech a kostech našich těl. Psychoanalýza a gestalt psychologie jej chápou jako symptom, tedy somatickou manifestaci procesu, kterým se původně nevědomé obsahy traumatické povahy dostávají do roviny sdíleného. Pokud jako klíč k porozumění práce Terezy Vinklárkové použijeme interpretativní rámce těchto dvou disciplín, můžeme tvrdit, že *Kouzlo nevyřčeného slibu* se pokouší o pojmenování nepojmenovaného, a tak se stává transformativním procesem uzdravení jak v psychologickém, tak sociálním smyslu.

Tohoto účinku autorka dosahuje využitím výrazových prostředků současného uměleckého jazyka, který klade důraz na materialitu díla. Důkladně promýšlí její vliv na smyslové vnímání a afektivní prožívání, a záměrně tento vliv zintenzivňuje, a to jak v kvalitativním, tak kvantitativním smyslu. *Kouzlo nevyřčeného slibu* je multimediální instalací, jakousi scénou, která je současně jevištěm i samotnou hrou, do které divačka vchází, nechává se jí obklopot, a tak se stává její součástí. Z prostředí obývaného chapadlovými „útrobními“ objekty, jehož intimitu zdůrazňuje tlumené osvětlení, sledujeme dění odehrávající se před námi na projekci. Protagonistka videoeseje Riya (jméno je útržkem autorčina alterega Gloriya), o sobě, anebo o částech sebe, často mluví ve třetí osobě středního rodu. Přehrává a převypravuje tak pocity nejistoty a úzkosti, které zažilo, a popisuje psychosomatické problémy a zdravotní komplikace, které se z těchto pocitů vyvinuly. Tímto způsobem se Riya pokouší identifikovat a porozumět bolestným událostem, které tento stav způsobily, a tak umožnit transformativní proces uzdravení.

Tato velice intimní výpověď o nejnaternějších pocitech z prožitého traumatu nechce šokovat. Nezdá se, že by autorka chtěla v divačkách a divácích vyvolat emocionální rozrušení na hranici únosnosti (ačkoli to by také byla legitimní strategie, a často je využívána ve výtvarném umění i filmu). Výše zmíněná experimentální práce se zájmeny a využívání dalších prostředků jako je použití dvou provázejících hlasů

(voiceoverů), vrstvení kostýmů a masek, a celková teatralizace videoeseje v kombinaci s intimitou prostředí před projekcí napovídá, že cílem je vytvořit odstup, který nám, divákům a divačkám (a zřejmě i autorce), umožní tento bolestný příběh s Riyou spoluprožít. Tereze Vinklárkové se tak daří skrze poetický jazyk uchopit komplexní povahu naší zažívané reality, kde psychické a sociální tvoří jeden propletenec. Tento přístup jí umožňuje předložit nový pohled na otázky týkající se identity, utváření společenství, fungování moci, tělesnosti, sdílení, zdraví, intimity a zranitelnosti. V neposlední řadě jí umožňuje odkrývat způsoby, kterými jsou současný umělecký provoz a umělecké vzdělávání provázané s globálními systémy moci jako je kapitalismus a heteropatriarchát.

Kouzlo nevyřčeného slibu je mnohvrstevným dílem, které zásadními způsoby přispívá do kritické a kreativní práce, která definuje debaty v současném umění a kultuře obecně. Svůj oponentský posudek uzavřu tím, že stručně zmíním tři takové aspekty.

1. Práce je významným příspěvkem do institucionální kritiky uměleckého vzdělávání. Autorka poukazuje na paradoxní a komplikované způsoby, kterými se na uměleckých školách reprodukuje a posiluje heteropatriarchát a kapitalismus. Upozorňuje především na to, že proklamování vlastní radikality nebo absence formálního vymezení vztahů mezi vyučujícími a studujícími rozhodně nestačí k tomu, abychom se vypořádali-y s nespravedlivými mocenskými strukturami. Naopak, z její práce jasně vyplývá, že taková praxe tyto nespravedlivé mocenské struktury spíše jen maskuje a tak v důsledku posiluje. Tereza Vinklárková touto prací navazuje na řadu intervencí na českých uměleckých školách jako je video „Sexismus na českých uměleckých školách“ kolektivu *Čtvrtá vlna*, na kterém se podílela vedoucí práce Martina Drozd Smutná, a na mnohé dalších a novější projekty jako je iniciativa *Ne!musíš to vydržet*, *Ateliér bez vedoucího* a podcast *Na čom makáš*.
2. Za zásadní přínos do institucionální kritiky uměleckého vzdělávání, a to i v mezinárodním měřítku, považuji to, že práce do této debaty vnáší otázky intimity, tělesnosti, a afektu. Tereza Vinklárková navíc pracuje s konceptem těla jako prožívající entity, která je formovaná setkáváními s druhými a prostředím. Vymezuje se tak jednak vůči tradiční (a konzervativní) představě těla jako něčeho, co může být oddělené od našeho „já“ (naší subjektivity), a jednak vůči chápání emocí jako niterného vlastnictví jednotlivce (které například využívá modernistické pojetí umělce jako geniálního tvůrce). Skrze prostředky umělecké tvorby tak autorka rozvíjí myšlení současných proudů teoretického bádání ve zmíněných oblastech (především tak zvaný nový materialismus a posthumanismus). Ve vztahu k tak zvanému *gut feeling* zmíněnému úvodem, a tématům, kterými se autorka ve své práci zabývá jako je například nemoc a její psychosociální aspekty, chci zmínit knihu *Gut Feminism* americké teoretičky Elizabeth Wilson (2015). Vidím zde také souvislosti se sochou *The Gut* česko-slovenského uměleckého dua Anetta Mona Chisa a Lucia Tkačová (2020). Socha *The Gut* je

umístěna ve veřejném prostoru v německém městě Chemnitz, kde doprovází (a to v odpovídajícím měřítku) na světě největší bystu Karla Marxe.

3. Práce Terezy Vinklárkové ukazuje, že umělecký provoz nemusí být jen shlukem utlačujících diskurzů a praktik, a že tak stále má smysl se jím zabývat. *Kouzlo nevyřčeného slibu* v sobě nese touhu po společenství a psychosociální změně, která je nezbytná pro spoluutváření spravedlivějšího světa. Je tak „slibem“ i v tomto smyslu, tedy performativním vyjádřením, které zavazuje k ostatním a k budoucnosti. Na konci textu, který doprovází diplomovou práci, autorka toto vyjadřuje pomocí metafory sněhové vločky. Sněhová vločka se objevuje ve videoeseji a je narážkou na pejorativní označování autorčiny generace jako generace tvořené přecitlivělými a na sebe příliš zaměřenými jedinci, které v textu reprezentuje poznámka ze sociálních sítí „Pfff, generace snowflakes, to za nás jsme to museli vydržet.“ Na tuto poznámku Tereza Vinklárková odpovídá:

„A možná to právě naše generace už vydržet nechce. Možná si už nechceme cokoliiv nechat líbit. Můžeme působit jemně a citlivě, avšak naše neočekávaná síla nám spolu s vysokou emocionální inteligencí umožňuje se nebát a bojovat proti vnějšímu bezpráví. A hlavně nikdy v tom nejsme sami*y. Stejně jako vločky.“

Otázky k rozpravě:

Jakou roli ve vaší tvorbě hraje spolupráce? Práce má „site-specific“ charakter. Působí dojmem, že byla tomuto výstavnímu prostoru dělaná tzv. „na míru“. Jak uvažujete nad dalšími prezentacemi díla?

Závěrečné hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě.

Návrh klasifikace:

A

Posudek vypracovala:

MA et MgA. Lenka Vráblíková, PhD.

Datum:

04/05/2022